

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ В РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сталий розвиток, за визначенням, наданим Комісією Брундтланд (Brundtland Commission) ще у 1987 році, є розвитком, що відповідає сучасним потребам людства без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольнити свої власні потреби [1]. Концепція сталого розвитку передбачає збалансованість трьох ключових факторів – соціального та економічного прогресу та навколишнього середовища.

Реалізація концепції сталого розвитку покладається на уряд країни, який відповідає за встановлення векторів розвитку, формування політики, представлення інтересів держави в міжнародних переговорах щодо навколишнього середовища тощо. Сучасні уряди мають певний інструментарій, що дозволяє їм впливати на сталий розвиток. Так, податкова політика може використовуватися як економічний стимул або як механізм стримування (екологічні податки, пільгові режими сплати податків та зборів, штрафи за перевищення лімітів на використання природних ресурсів тощо). Крім того, важливе значення мають програми, спрямовані на збалансування потреб соціально-економічного розвитку з проблемами навколишнього середовища (наприклад, будівництво автодоріг, розвиток транспортної інфраструктури, реформа системи охорони здоров'я).

Зобов'язання уряду у сфері сталого розвитку зазвичай викладаються у відповідній стратегії, що має розроблятися з урахуванням індикаторів сучасного стану країни та потреб її розвитку на майбутнє. Прозорість та публічність визначення стратегічних цілей сталого розвитку прямо впливає на підтримку відповідних програм у суспільстві. Прикладом кращого досвіду у цій сфері може слугувати Велика Британія, уряд якої ще у 1999 році після проведення ґрунтовних досліджень та консультацій з зацікавленими сторонами переглянув національні показники сталого розвитку. Перелік показників охоплює основні економічні, соціальні та екологічні проблеми Сполученого Королівства, спрощує контроль з боку уряду за їх дотриманням та є зрозумілим для громадськості. Отже, було визначено основні індикатори сталого розвитку, до яких віднесено такі показники, як ВВП, інвестиції в державні та приватні активи, частка людей працездатного віку, що працюють, рівень злочинності, викиди парникових газів, управління відходами тощо. Відповідні показники оприлюднюються щорічно, а також проводиться періодичний деталізований аналіз за певними групами індикаторів. Таким чином, уряд не лише визначає прогрес (або його відсутність) у розвитку, а й має можливість своєчасно сформулювати релевантні рекомендації та відкоригувати програми та подальші дії.

Визначальну роль у процесі формування та реалізації стратегії сталого розвитку відіграють вищі органи державного аудиту, до повноважень яких належить контроль діяльності урядів. Так, наприклад, під час державного аудиту стратегії сталого розвитку доцільно отримати відповіді на питання щодо якості та результативності розроблених програм, відповідності їх міжнародним зобов'язанням уряду, доречності та дієвості застосовуваного інструментарію, збалансованості прогнозованих результатів, прозорості прийняття рішень тощо.

Кращий досвід країн, що здійснюють державний аудит у цій сфері, узагальнено у міжнародному стандарті ISSAI 5130 «Сталий розвиток: роль вищих органів державного аудиту» [2]. Стандарт містить ключові питання аудиту, а також приклади вирішення проблем, що виникають в процесі його проведення.

Системні реформи в Україні на сучасному етапі охоплюють і сферу контролю державних фінансів, у якій відбувається запровадження державного аудиту за міжнародними стандартами ISSAI. Водночас повноваження Рахункової палати, як вищого органу державного аудиту, вимагають перегляду та розширення, що зокрема відповідатиме і потребам сталого розвитку.

Враховуючи викладене, Рахункова палата повинна бути залучена до проведення державного аудиту виконання прийнятої у 2015 році Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [3]. В результаті аудиту суспільство має отримати відповіді на питання щодо існування зв'язку між стратегічними цілями та конкретною політикою та програмами уряду, дієвості обраного інструментарію, якості критеріїв виконання стратегії тощо.

Крім того, реалізація визначених у Стратегії 62 реформ та програм розвитку держави потребує аналізу їх ефективності та результативності, а також відповіді на питання чи дійсно стратегія інтегрована та відображає баланс між економікою, суспільством та навколишнім середовищем.

Слід зауважити, що державний аудит реалізації стратегії сталого розвитку стане нелегким завданням, оскільки потребує оцінки взаємодії економічних, екологічних та соціальних чинників, що, своєю чергою, вимагатиме професійних знань у різних сферах та досвіду державних аудиторів, а також вирішення відповідних концептуальних і методологічних проблем. Проте сприйняття суспільством реформ, що проводяться, їх належна підтримка можливі лише за наявності своєчасної та транспарентної інформації про перебіг реформ та досягнуті результати.

Список використаної літератури:

1. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mom.gov.af/Content/files/Brunland_Report.pdf.
2. Sustainable Development: The Role of Supreme Audit Institutions : ISSAI 5130 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.issai.org/en_us/site-issai/issai-framework/4-auditing-guidelines.htm.
3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.